

Briuselis, 2025 m. liepos 9 d.
(OR. en)

11459/25

COMPET 718
IND 268
MI 523
ENT 128
CHIMIE 68
CLIMA 265
EMPL 358
ENER 365
ENV 688
FISC 165
POLCOM 157
RECH 324
SAN 451
SOC 511
UD 151

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2025 m. liepos 9 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2025) 530 final
Dalykas:	KOMISIJS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI Europos chemijos pramonės veiksmų planas

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2025) 530 final.

Pridedama: COM(2025) 530 final

Strasbūras, 2025 07 08
COM(2025) 530 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Europos chemijos pramonės veiksmų planas

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI,
TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI**

Europos chemijos pramonės veiksmų planas

1. ĮVADAS

Chemijos pramonė yra kitiems sektoriams labai svarbi pramonės šaka. Kaip ketvirta pagal dydį ES gamybos pramonė, ji prisideda prie daugiau kaip 96 proc. pagamintų prekių, todėl ji yra ES pramonės atsparumo ir konkurencingumo kertinis akmuo. Cheminės medžiagos yra labai svarbios tenkinant įvairias reikmes strateginiuose sektoriuose, pavyzdžiui, gynybos, švarių technologijų ir skaitmeniniame sektoriuose. Todėl Europa turi išlaikyti stiprią chemijos pramonę. Be to, pramonė turi pereiti prie švarios ir žiedinės ekonomikos modelio, diegdama inovacijas, stiprindama savo konkurencingumą pasaulyje ir užtikrindama žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugą.

Vis dėlto šiandien šis sektorius taip pat susiduria su dideliais iššūkiais, keliančiais grėsmę jo konkurencinei padėčiai ir atsparumui. Nuo 2003 m. jo pasaulinės rinkos dalis sumažėjo daugiau kaip 50 proc., o kiti regionai, pavyzdžiui, Kinija, tampa pagrindiniais dalyviais. Dėl didelių energijos ir pradinių žaliavų kainų, geopolitinės įtampos ir mažos paklausos rinkoje sumažėjo ES įsisteigusių gamintojų konkurencingumas, todėl mažėja gamybos pajėgumų naudojimo koeficientas. Per pastaruosius dvejus metus buvo paskelbta apie daugiau kaip 20 pagrindinių gamybos vietų¹ Europos Sąjungoje, įskaitant garinio krekingo įrenginius ir kitus pradinės grandies įrenginius, naudojamus pagrindinėms sudedamosioms dalims gaminti, uždarymą.

Šis veiksmų planas grindžiamas Konkurencingumo kelrodžio komunikatu², Švarios pramonės kurso komunikatu³ ir strateginiu dialogu su chemijos pramone, kurį 2025 m. gegužės 12 d. surengė Komisijos pirmininkė U. von der Leyen. Jame išvardytos konkrečios priemonės padės užtikrinti Europos chemijos pramonės konkurencingumą pasaulyje, išlaikyti tvirtą Europos gamybos bazę ir ją modernizuoti imantis veiksmų keturiuose pagrindinėse srityse: 1) didinti atsparumą: išlaikyti ypatingos svarbos gamybą ES ir atverti naujas rinkas bei apsaugoti ES pramonę; 2) užtikrinti energijos tiekimą, remti dekarbonizaciją ir pereiti prie švarios ir žiedinės ekonomikos; 3) kurti pirmaujančias rinkas ir skatinti inovacijas ir 4) supaprastinti reglamentavimo sistemą.

Prie veiksmų plano pridedamas bendrasis pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl cheminių medžiagų⁴, kuriuo siekiama supaprastinti, pavyzdžiui, ženklinimo

(1) Apskaičiuota, kad šiose pagrindinėse vietose prarasta 10 000–20 000 darbo vietų.

(2) Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „ES konkurencingumo kelrodis“, COM(2025) 30 *final*.

(3) Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Švarios pramonės kursas. Bendros konkurencingumo ir priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo veiksmų gairės“, COM(2025) 85 *final*.

(4) Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl tam tikrų cheminiams produktams taikomų reikalavimų ir procedūrų supaprastinimo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 1272/2008, (EB) Nr. 1223/2009 ir (ES) 2019/1009, COM(2025) 531.

reikalavimus, taip pat deleguotasis aktas dėl mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio⁵. Jį papildė pasiūlymas dėl Europos cheminių medžiagų agentūros (ECHA) pagrindinio reglamento⁶, kuriuo dar labiau supaprastinamas cheminių medžiagų reglamentavimo sistemos valdymas.

2. ATSPARUMO DIDINIMAS

2.1. Ypatingos svarbos gamybos išlaikymas Europos Sąjungoje

ES turi išlaikyti ir atnaujinti savo pagrindinius cheminių medžiagų gamybos pajėgumus, kad galėtų padidinti savo konkurencingumą ir išlaikyti savo atsparumą. Pagrindinės sudedamosios dalys, kaip antai naftos chemijos produktai, amoniakas ir chloras, yra daugelio vertės grandinių, pradedant vaistais ir baigiant baterijomis, pagrindas. Vis dėlto per pastaruosius trejus metus ES prarado ne mažiau kaip 8–10 proc. savo krekingo pajėgumų, o dėl galimo gamybos vietų uždarymo ateityje iš viso bus prarasta daugiau kaip 20 proc. 2021 m. pajėgumų. Dauguma likusių ES krekingo įrenginių, sutelktų keliuose regionuose ir dažnai integruotų į naftos perdirbimo įmones, yra pasenę, labai priklausomi nuo pagrindinių pradinių žaliavų, t. y. pirminio benzino, ir yra ne tokie našūs kaip jų pasaulinių konkurentų įrenginiai⁷.

Šie struktūriniai trūkumai nėra susiję tik su garinio krekingo įrenginiais. Plačiu mastu nutraukiama kitų ypatingos svarbos produktų⁸ gamyba, o tai turi padarinių visai cheminės pramonės ekosistemai. Tai daro poveikį ne tik plastikų, polimerų, vartojimo ir specializuotų cheminių medžiagų sektoriams, bet ir kelia pavojų iki 200 000 tiesioginių darbo vietų⁹.

Siekdama išsaugoti ir modernizuoti strateginius gamybos pajėgumus ir vertės grandines, dekarbonizuoti sektorių, sumažinti priklausomybę¹⁰ ir pritraukti tinkamų įgūdžių turinčią darbo jėgą, Komisija įsteigs **Ypatingos svarbos cheminių medžiagų aljansą**¹¹. Šis aljansas veiks kaip strateginė bendra struktūra, sudaranti sąlygas bendradarbiauti su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais, kad būtų galima nustatyti ir šalinti gamybos pajėgumų panaikinimo šiame sektoriuje riziką. Aljansas taip pat sudarys palankesnes sąlygas diskusijoms dėl pagrindinių iššūkių prekybos srityje, pavyzdžiui, dėl vienodų sąlygų iškraipymo visame pasaulyje, tiekimo grandinių priklausomybės ir intelektinės nuosavybės teisių klausimų, padėdamas pramonei ir Komisijai ankstyvame etape nustatyti galimą žalingą importo didėjimą. Šis darbas bus grindžiamas Chemijos pramonės pertvarkos planu.

Aljansas padės parengti **cheminių medžiagų gamybos vietų ir molekulių**, kurios yra itin svarbios ES strateginiams tikslams, **nustatymo kriterijus**. Jie turėtų atspindėti jų svarbą galutinės grandies strateginiams sektoriams, taip pat ES prekybos priklausomybės lygį.

(5) Komisijos DELEGUOTASIS REGLAMENTAS (ES).../..., kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1788 papildoma nustatant metodiką, pagal kurią vertinamas išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimas dėl mažo anglies dioksido pėdsako kuro naudojimo, C(2025) 4674.

(6) Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos cheminių medžiagų agentūros, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 1907/2006, (ES) Nr. 528/2012, (ES) Nr. 649/2012 ir (ES) 2019/1021, COM(2025) 386.

(7) JAV ir Artimuosiuose Rytuose visų pirma paplitę etano krekingo įrenginiai.

(8) Tai, be kita ko, alkenai, aromatiniai junginiai, metanolis, amoniakas ir chloras.

(9) Europos chemijos pramonės tarybos (CEFIC) ataskaita „ES chemijos pramonės konkurencingumas“.

(10) Pavyzdžiui, priklausomybę nuo trąšų.

(11) Laikydamosi konkurencijos taisyklių ir ES tarptautinių įsipareigojimų.

Remdamasis kitų strateginių pramonės šakų, pavyzdžiui, žaliavų arba nulinio balanso pramonės, patirtimi, jis taip pat galėtų išnagrinėti naujus atsparumo veiksnius, susijusius su cheminių medžiagų sektoriumi, pavyzdžiui, retas arba ribotas replikatų gamybos vietas, kurios yra itin svarbios vertės grandinėms Sąjungoje.

Pagal šiuos kriterijus aljansas padės **nustatyti ypatingos svarbos molekules**, pavyzdžiui, tas, kurios yra labai svarbios strateginėms vertės grandinėms ir priklausomos nuo vienos trečiosios valstybės tiekėjos ar kelių tiekėjų¹². Vėliau tokių molekulių atveju būtų naudinga sustiprinta stebėseną pagal muitinio stebėjimo sistemą ir jos galėtų būti galimo pasiūlymo dėl teisėkūros procedūra priimamo akto pagrindas.

Aljansas taip pat padės ES ir valstybėms narėms suderinti investavimo prioritetus ir vadovaus ES paramos mechanizmų koordinavimui su nacionaliniais projektais, įskaitant bendriems Europos interesams svarbius projektus (BEISP). Cheminių medžiagų sektoriui galėtų būti naudingi du galimi BEISP. Pirma, Jungtinis Europos forumas dėl bendriems Europos interesams svarbių projektų (toliau – Jungtinis Europos forumas dėl BEISP) nagrinėja biotechnologijų vertės grandinę, kad nustatytų galimus projektus. Antra, forumas patvirtino žiedinių pažangiųjų medžiagų projektą, kuris šiuo metu rengiamas. Valstybės narės gali parengti pagalbos priemones, kuriomis būtų remiami BEISP, skirti technologijoms, kurios yra itin svarbios pereinant prie švarios energijos, arba svarbūs infrastruktūros projektai. Tai, ar BEISP atsiras, priklausys nuo dalyvaujančių valstybių narių fiskalinio pajėgumo.

Trečia, Komisija padės valstybėms narėms ir regionams nustatyti **ES ypatingos svarbos cheminių medžiagų gamybos vietas**. Jos būtų grindžiamos jau veikiančiais pramonės klasteriais ir platformomis, pavyzdžiui, Europos chemijos pramonės regionų tinklu. Tokios vietos lygmens pramonės ekosistemos atlieka labai svarbų vaidmenį išlaikant atsparias vertės grandines tokiuose sektoriuose kaip švarių technologijų, orlaivių ir erdvėlaivių pramonės, gynybos ar sveikatos sektoriai, kuriems reikalinga lanksti ir modernizuota gamybos bazė.

Daugeliui šių gamybos vietų reikia investicijų, siekiant jas modernizuoti, sumažinti jų taršą ir jas dekarbonizuoti, kartu didinant konkurencingumą. Turėtų būti teikiama tikslinė parama, siekiant modernizuoti gamybos vietas, kurioms gresia uždarymo rizika, ir sudaryti palankesnes sąlygas įgyvendinti jų žaliąją pertvarką, laikantis, kai taikytina, valstybės pagalbos taisyklių.

Visoje ES yra apie 150 chemijos pramonės parkų. Jie remia pramonės veiklą, darbo vietas ir kompetencijos bei inovacijų centrus. Komisija padės apsaugoti šias ekosistemas ir remti jų plėtrą, vykdomą jas modernizuojant ir dekarbonizuojant, naudodama sanglaudos finansavimą tiek pagal dabartinę teisinę sistemą, tiek pagal siūlomą komunikatą dėl modernizuotos sanglaudos politikos¹³. Ji remsis Teisingos pertvarkos fondo patirtimi, susijusia su dekarbonizacija, kvalifikacijos kėlimu / perkvalifikavimu ir gebėjimų stiprinimu, Inovacijų fondu ir programa „InvestEU“. Šiuo metu Komisija jau remia chemijos pramonės dekarbonizaciją pasitelkdama Teisingos pertvarkos fondą ir taikydama teisingos pertvarkos procesą.

(12) Informacija apie ypatingos svarbos žaliavas pateikta Žaliavų informacinėse sistemose (RMIS), <https://rmis.jrc.ec.europa.eu/>.

(13) 2025 m. balandžio 1 d. Komisijos komunikatas „Modernizuota sanglaudos politika. Laikotarpio vidurio peržiūra“, COM(2025) 163 *final*.

Investicijos galėtų būti remiamos bendrai rengiant regioninius ES ypatingos svarbos cheminių medžiagų gamybos vietų planus, suburiant pramonę, akademinę bendruomenę, startuolius ir regionų valdžios institucijas. Tai turėtų padėti geriau suderinti vietos poreikius su turimais ištekliais, infrastruktūra ir priemonėmis ir sudaryti sąlygas novatoriškoms įmonėms ir startuoliams pateikti naujų sprendimų modernizuojant ypatingos svarbos gamybos procesus, paspartinant dekarbonizaciją, skaitmenizaciją ir žiedžiškumą, taip pat skatinant saugesnes ir tvaresnes chemines medžiagas. Šis bendradarbiavimu grindžiamas parengiamasis darbas gali padėti tinkamiau pasirinkti ES finansavimo priemones. Šiuo atžvilgiu Komisija galėtų informuoti valstybes nares apie atitinkamas finansavimo galimybes ir sumažinti riziką, kad dėl administracinių procedūrų sudėtingumo ar fragmentiškos paramos perspektyvūs projektai nesulauks dėmesio.

Ši iniciatyva taip pat padės teikti administracinę pagalbą kitoms priemonėms, pavyzdžiui, mokslinių tyrimų ir pramonės bendradarbiavimo sustiprinimui, inovacijų skatinimui, MVI rėmimui ir vietos darbo jėgos kvalifikacijos kėlimui ir (arba) perkvalifikavimui¹⁴.

Siekiant sumažinti sektoriaus priklausomybę nuo išorės veiksnių ir remti jo pertvarką siekiant didesnio tvarumo ir konkurencingumo ateityje, dabartinio veiksmų plano įgyvendinimas taip pat bus grindžiamas Konkurencingumo koordinavimo priemone, pateikta Konkurencingumo kelrodžio komunikate.

Komisija:

- įsteigs ES lygmens Ypatingos svarbos cheminių medžiagų aljansą – strateginę bendrą struktūrą, skirtą bendradarbiavimui su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais siekiant sumažinti gamybos pajėgumų panaikinimo šiame sektoriuje riziką ir aptarti pagrindinius prekybos iššūkius (2025 m. IV ketv.).

Aljansas:

- padės valstybėms narėms ir suinteresuotiesiems subjektams parengti kriterijus, pagal kuriuos būtų nustatomos ypatingos svarbos gamybos vietos ir molekulės ES (2025 m. IV ketv.);
- padės valstybėms narėms ir suinteresuotiesiems subjektams nustatyti ypatingos svarbos molekules – tai bus pagrindas sustiprintai stebėsenai pagal muitinės priežiūros sistemą, tiekimo šaltinių įvairinimui, taip pat galimam pasiūlymui dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl ypatingos svarbos molekulių (2026 m.);
- padės valstybėms narėms ir regionams įsteigti ES ypatingos svarbos cheminių medžiagų gamybos vietas, sudaryti palankesnes sąlygas investicijoms, inovacijoms, gerinti galimybes gauti finansavimą ir padėti modernizuoti ypatingos svarbos gamybos pajėgumus (2026 m.).

2.2. Tarptautinė prekyba: naujų rinkų atvėrimas ir ES pramonės apsauga

Europos chemijos pramonė yra pirmaujanti eksportuotoja ir vienas iš pagrindinių Europos prekybos balanso veiksnių. 2023 m. cheminių medžiagų, išskyrus vaistus ir medicinos priemones, eksporto iš ES vertė siekė 285 mlrd. EUR, palyginti su 241 mlrd. EUR vertės

⁽¹⁴⁾ Pagal Įgūdžių paktą, pagrindinis Europos chemijos pramonės regionų tinklo vadovaujamos regioninės partnerystės organizacijos įsipareigojimas yra padėti regionams įveikti iššūkius, kylančius dėl pramonės perėjimo prie žaliosios ir skaitmeninės praktikos.

importu. Jos prekybos perviršis iš esmės siejamas su galutinės grandies segmentais (vartotojų ir specializuotomis cheminėmis medžiagomis), polimerais ir tarpinėmis cheminėmis medžiagomis, o prekybos deficitas pradinės grandies segmentuose rodo ES priklausomybę nuo importuojamų energijos ir pradinių žaliavų nešiklių (iškastinių energinių ir pradinių žaliavų, pradinių biologinių žaliavų), naudojamų kitoms cheminėms medžiagoms gaminti.

Kad pramonė vėl taptų konkurencinga ES ir tarptautiniu mastu, labai svarbu užtikrinti galimybę patekti tiek į importo, tiek į eksporto rinkas užsienyje ir įtvirtinti vienodas sąlygas, pavyzdžiui, intelektinės nuosavybės apsaugos srityje. Siekdama šio tikslo, ES imsis toliau aprašytų konkrečioms sektoriams skirtų veiksmų.

Galimybės patekti į eksporto rinkas užtikrinimas

Komisija toliau plės ES laisvosios prekybos susitarimų tinklą, kad sumažintų prekybos kliūtis, ir įvertins atitinkamus galiojančių prekybos susitarimų aspektus, siekdama skatinti prekybą cheminėmis medžiagomis, be kita ko, užtikrinant galimybę gauti chemijos pramonei būtinų žaliavų.

Komisija, bendradarbiaudama su suinteresuotaisiais subjektais, sieks paremti chemijos pramonę, sudarydama kitų formų susitarimus, kai laisvosios prekybos susitarimai šiuo metu neįmanomi, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos patekti į rinką ir skatinama prekyba vykdant alternatyvių specialiai pritaikytų formų bendradarbiavimą su mūsų partneriais. Tai galėtų būti, be kita ko, bendradarbiavimo sektorių reglamentavimo srityje susitarimai, kuriais siekiama sumažinti nereikalingas kliūtis, trukdančias supaprastinti prekybą cheminėmis medžiagomis, taip pat strateginės partnerystės susitarimai dėl ypatingos svarbos žaliavų arba švarios prekybos ir investicijų partnerystės susitarimai, kad būtų užtikrintas pagrindinių ypatingos svarbos žaliavų tiekimo grandinės įvairinimas.

Prekybos apsauga

Pagrįstais atvejais Komisija toliau greitai ir veiksmingai naudos prekybos apsaugos priemones, pavyzdžiui, antidempingo, antisubsidijų ar apsaugos priemones. Taip mūsų pramonė turėtų būti apsaugota nuo nesąžiningos pasaulinės konkurencijos ir turėtų būti užtikrinta, kad mūsų rinka netaptų eksporto, kurį generuoja prekybos srautų nukreipimas ir valstybės skatinamas perteklinis pasaulinis pajėgumas, paskirties vieta.

Nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2025 m. birželio 30 d. Komisija inicijavo 18 prekybos apsaugos tyrimų dėl cheminių medžiagų importo iš trečiųjų šalių. Be to, 2025 m. birželio 30 d. galiojo 46 su cheminėmis medžiagomis susijusios priemonės. Dauguma šių atvejų susiję su importu iš Kinijos, greičiausiai dėl to, kad susikaupė didžiuliai pertekliniai pajėgumai. Nors ES pramonės sąnaudos didėjo, Kinijos gamintojai smarkiai sumažino savo kainas. Šis kainų sumažėjimas visiškai nesusijęs su pasaulinės žaliavų rinkos tendencijomis, o tai reiškia, kad taikoma dempingo praktika.

Komisija sustiprins ES prekybos apsaugos priemonių rinkinį, kad greičiau ir veiksmingiau reaguotų į nesąžiningą kainų nustatymo praktiką chemijos sektoriuje. Ji taip pat paspartins greitą ir veiksmingą prekybos apsaugos priemonių naudojimą, be kita ko, glaudžiai bendradarbiaudama su Chemijos pramonės aljansu, kad tokia praktika būtų nustatyta. Komisija toliau ryžtingai kovos su antidempingo priemonių apėjimo praktika, taikydama kovos su apėjimu procedūras.

Siekdama užtikrinti, kad būtų laiku imamasi tikslių duomenimis grindžiamų veiksmų, Komisija toliau atidžiai stebės cheminių medžiagų importą, pasitelkdama naujai įsteigtą Importo priežiūros darbo grupę ir naudodama 2025 m. kovo mėn. įdiegtą specialią tam tikrų pramoninių cheminių medžiagų stebėsenos sistemą. Ši stebėseną bus išplėsta, kad apimtų ir kitas molekules, visų pirma tas, kurios įtrauktos į ypatingos svarbos molekulių sąrašą, kai dėl jo bus susitarta.

Muitinė ir rinkos priežiūra

ES rinkai pateikiamiems importuojamiems produktams turi būti taikomos tos pačios taisyklės, kaip ir ES pagamintiems produktams. Tai patikimumo, pramonės atsparumo ir vartotojų apsaugos klausimas. ES ir jos valstybės narės sustiprins ES cheminių medžiagų teisės aktų vykdymo užtikrinimą, kad būtų pašalintos spragos, suteikiančios galimybę importuoti reikalavimų neatitinkančius produktus, visų pirma pasitelkiant interneto platformas arba tarpininkus, kurių veikla neregamentuojama, nes tai gali iškraipyti konkurenciją ir pakenkti reikalavimų besilaikantiems ES gamintojams. Skaitmeninis produkto pasas padės remti šį tikslą, nes bus užtikrintas didesnis skaidrumas vertės grandinėse ir teikiama patikima ir palyginama informacija apie ES ir ne ES produktus.

Tam reikia sustiprinti kontrolę pasienyje, be kita ko, įgyvendinant muitinės reformą ir užtikrinant geresnę rinkos priežiūrą. Be to, ES turėtų pereiti prie tikslinių, rizika grindžiamų cheminių medžiagų patikrų, remdamasi tokiomis iniciatyvomis, kaip nurodytosios komunikate dėl e. prekybos¹⁵. Tai apima suderintų vykdymo užtikrinimo prioritetų, pavyzdžiui, patikrų, atliekamų siekiant nustatyti gaminiuose esančias chemines medžiagas, ribojamas chemines medžiagas ar netinkamai paženklintus mišinius, parengimą. Šios pastangos padės užtikrinti, kad į ES patenkančiais produktais nebūtų pažeidžiamos saugos taisyklės, taip kenkiant vidaus rinkai ir susilpninant paskatas diegti inovacijas. Kaip nurodyta bendrosios rinkos strategijoje, Komisija yra įsipareigojusi imtis veiksmingų priemonių, kad padidintų gaminių atitiktį, pasinaudodama sinergija su ES ir nacionalinių muitinės bei rinkos priežiūros institucijų pajėgumais ir galbūt įsteigdama ES rinkos priežiūros instituciją¹⁶.

Siekdama sustiprinti importuojamų prekių atitiktį atitinkamoms ES taisyklėms, Komisija sustiprins vykdymo užtikrinimą, gerindama nacionalinių institucijų, ECHA ir muitinių bendradarbiavimą ir keitimąsi informacija. Tam reikės sustiprinti koordinavimą pasitelkiant Administracinio bendradarbiavimo grupes ir patobulinti tokias sistemas kaip Rinkos priežiūros informacinė ir ryšių sistema (ICSMS) ir skubių įspėjimų sistema „Safety Gate“. Be to, Komisija skatins geriau užtikrinti galiojančių taisyklių, be kita ko, nustatytų pagal REACH reglamentą, vykdymą naudojant ES muitinės vieno langelio aplinką ir jos būsimą komponentą, kuris bus įdiegtas įgyvendinant muitų sąjungos reformą, ES muitinės duomenų platformą ir kitas muitinės sistemas. Be to, kitas EMPACT (Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis daugiadalykės platformos) ciklas, apimantis 2026–2029 m. laikotarpį, suteikia galimybę sustiprinti kovos su suklasotomis prekėmis, įskaitant chemines medžiagas, sistemą.¹⁷

Komisija:

⁽¹⁵⁾ „Išsamus saugiai ir tvariai e. prekybai skirtas ES priemonių rinkinys“, COM(2025) 37 *final*.

⁽¹⁶⁾ COM(2025) 500 *final*.

⁽¹⁷⁾ Taip pat žr. 2025 m. vasario 5 d. Komisijos komunikato „Išsamus saugiai ir tvariai e. prekybai skirtas ES priemonių rinkinys“, COM(2025) 37 *final*, p. 12.

- toliau bendradarbiaus su tarptautiniais partneriais, kad užtikrintų patekimą į pasaulines rinkas, siekdama sudaryti sektorinius bendradarbiavimo susitarimus tais atvejais, kai laisvosios prekybos susitarimai yra neįmanomi;
- sustiprins cheminių medžiagų stebėseną pasitelkdama importo priežiūros darbo grupę, be kita ko, prekybos apsaugos tikslais, kad būtų galima iš anksto nustatyti galimai žalingą importo padidėjimą (2025 m. III ketv.);
- remis suderintos rizika grindžiamos cheminių medžiagų kontrolės plėtojimą, kuriuo siekiama sustiprinti importuojamų prekių atitiktį atitinkamoms ES taisyklėms (2025 m. IV ketv.);
- koordinuos vykdymo užtikrinimo ir rinkos priežiūros priemonių rinkinį, be kita ko, integruodama REACH į ES muitinės vieno langelio aplinką ir jos būsimą komponentą, kuris bus įdiegtas įgyvendinant muitų sąjungos reformą, ES muitinės duomenų platformą bei kitas muitinės sistemas, ir nacionaliniuose rinkos priežiūros darbo planuose teikdama prioritetą cheminėms medžiagoms (2025 m. IV ketv.).

3. ĮPERKAMOS ENERGIJOS TIEKIMO UŽTIKRINIMAS IR DEKARBONIZACIJOS RĖMIMAS

Didelės energijos kainos labai kenkia ES įsisteigusių cheminių medžiagų gamintojų kaštų konkurencingumui. Energija sudaro apie 75 proc. ES naftos chemijos sektoriaus gamybos sąnaudų. Gamtinės dujos sudaro daugiau kaip 70 proc. amoniako kintamųjų kaštų, o elektros energija sudaro daugiau kaip 60 proc. pramonės gamybos sąnaudų. Naujajame Viduržemio jūros regiono pakte numatytos didesnės investicijos į jungtis ir tiekimo grandines su pietinėmis kaimyninėmis šalimis partnerėmis bus labai naudingos.

Chemijos pramonė priklauso nuo importuojamo iškastinio kuro ne tik kaip energijos šaltinio, pavyzdžiui, naudojamo šilumai gaminti gamybos procesuose, bet ir kaip daugumos cheminių produktų žaliavos. Dėl šios dvejopos priklausomybės sektorius yra ypač pažeidžiamas dėl iškastinio kuro kainų nepastovumo ir tiekimo grandinės sutrikimų. Nors ES chemijos pramonė turėtų laipsniškai atsisakyti šios priklausomybės, labai svarbu, kad pertvarkos politikoje būtų atsižvelgiama į dabartinius sektoriaus energijos ir pradinių žaliavų poreikius, kad būtų užtikrintas atsparumas, dekarbonizacija ir konkurencingumas.

3.1. Įperkamos energijos tiekimo užtikrinimas

2025 m. vasario mėn. priimtu Įperkamos energijos veiksmų planu¹⁸ siekiama sumažinti kainas Europos energijos vartotojams, įskaitant chemijos pramonę. Komisija taip pat toliau telks ES įmonių dujų paklausą, kad sumažintų bendras energijos sąnaudas.

Pagal valstybės pagalbos, teikiamos su ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema (ATLPS) susijusioms netiesioginėms išlaidoms kompensuoti, gairės¹⁹ valstybės narės gali kompensuoti tam tikriems intensyviai energiją vartojantiems sektoriams (įskaitant pasirinktus chemijos sektorius ar produktus, pavyzdžiui, perdirbtus naftos produktus, tam tikras pagrindines neorganines chemines medžiagas, kai kurias pramonines dujas ar polietileną) elektros energijos kainų padidėjimą dėl ES ATLPS taikymo. Į dabartinę valstybės pagalbos sistemą kai kurie chemijos pramonės sektoriai nėra įtraukti. Vis dėlto,

(¹⁸) Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Įperkamos energijos veiksmų planas. Mūsų energetikos sąjungos tikros vertės atskleidimas siekiant užtikrinti įperkama, efektyviai naudojamą ir švarią energiją visiems europiečiams“, COM(2025) 79 *final*.

(¹⁹) Komisijos komunikatas „Tam tikrų valstybės pagalbos priemonių, susijusių su šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema po 2021 m., gairės“, C(2020) 6400 *final*.

kadangi tuo metu padarytos prielaidos dėl kainų nebeatspindi dabartinių rinkos sąlygų, o kainos dabar daro poveikį ir tokiems sektoriams kaip organinių cheminių medžiagų ar trąšų gamybos sektorius, Komisija iki metų pabaigos atnaujins su ATLPS susijusios valstybės pagalbos gaires, kad į jas, be kita ko, būtų įtraukti papildomi chemijos sektoriai.

Be to, pagal švarios pramonės kurso valstybės pagalbos sistemą²⁰ valstybės narės leidžiama laikinai sumažinti elektros energijos kainą intensyviai energiją vartojantiems ir nuo prekybos priklausomiems pramonės sektoriams, nustatant minimalią 50 EUR/MWh kainą, su sąlyga, kad jie reinvestuos į dekarbonizaciją. Pagal šią sistemą taip pat leidžiama teikti valstybės pagalbą įvairių dekarbonizacijos technologijų, pavyzdžiui, elektrifikacijos, vandenilio, biomasės, anglies dioksido surinkimo, naudojimo ir saugojimo, diegimui, taip pat investicijų į švarios energijos ar dekarbonizacijos projektus rizikos mažinimui. Apskritai šios priemonės padės užtikrinti investicijas į dekarbonizaciją, sumažinti dabartinį su energijos sąnaudomis susijusį spaudimą ir remti tolesnę cheminių medžiagų gamybą Europos Sąjungoje.

Greitesnis leidimų išdavimas

Chemijos pramonėje dažnai reikia įrengti naujus įrenginius arba modifikuoti ir modernizuoti esamą infrastruktūrą. Tam reikia naujų leidimų.

Priėmusi Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktą²¹ ir peržiūrėjusi Pramoninių išmetamų teršalų direktyvą²² ES jau turi teisės aktus, kuriais siekiama paspartinti ir supaprastinti kai kurių pramonės įrenginių leidimų išdavimo procesą. Peržiūrėta Pramoninių išmetamų teršalų direktyva²³ įsteigiamas naujas Pramonės transformacijos ir išmetamųjų teršalų inovacijų centras (INCITE). INCITE nustatys ir įvertins naujoviškus gamybos būdus, kad atskleistų jų potencialą ir paskatintų juos įdiegti platesniu mastu. Veiksmingiausi ir perspektyviausi naujoviški gamybos būdai bus įtraukti į išvadas dėl geriausių prieinamų gamybos būdų.

Gynybos parengties dokumentų rinkinyje Komisija pasiūlė pagreitintą gynybos parengčiai užtikrinti reikalingų leidimų išdavimo tvarką, kad būtų galima sparčiai padidinti pramonės pajėgumus reaguojant į neatidėliotinus saugumo poreikius. Remdamasi patirtimi, įgyta įgyvendinant Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktą, Komisija vėliau šiais metais pasiūlys spartesnio pramonės dekarbonizavimo aktą, kuriame bus numatytos konkrečios priemonės, padėsiančios šalinti leidimų išdavimo kliūtis, susijusias su intensyviai energiją vartojančių pramonės sektorių dekarbonizacija. Su aplinkos vertinimais susijusios problemos leidimų išdavimo srityje bus sprendžiamos bendrajame aplinkos apsaugos reglamente 2025 m. IV ketv.

Siekiant pagreitinti elektrifikacijos projektų įgyvendinimą, labai svarbu paspartinti cheminių įrenginių prieigą prie elektros tinklo, užtikrinant greitą švarios energijos tiekimą jiems, kad būtų pertvarkyti su jais susiję gamybos procesai. 2025 m. Komisija, įgyvendindama Europos elektros tinklų dokumentų rinkinį, pasiūlys priemones, kuriomis

(²⁰) Komisijos komunikatas „Valstybės pagalbos priemonių švarios pramonės kursui remti sistema (Švarios pramonės kurso valstybės pagalbos sistema)“, C(2025) 7600.

(²¹) 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1735 dėl priemonių sistemos Europos nulinio balanso technologijų gamybos ekosistemai stiprinti sukūrimo, OL L, 2024/1735, 2024 6 28.

(²²) 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/75/ES dėl pramoninių ir gyvulininkystės sektoriuje išmetamų teršalų (taršos integruota prevencija ir kontrolė).

(²³) Su pakeitimais, padarytais Direktyva (ES) 2024/1785.

bus paspartinta prieiga prie elektros tinklų, kaupimo įrenginių ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių.

Vandenilis

Vandenilis ne tik naudojamas elektros energijai gaminti, bet ir yra būtinas ekonomiškai efektyviai ES chemijos pramonės pertvarkai. Chemijos sektorius, kaip vandenilio gamintojas ir vartotojas, turi geras galimybes remti vandenilio ekonomikos plėtrą Europos Sąjungoje. Vandenilis bus labai svarbus dekarbonizuojant cheminius produktus, pavyzdžiui, gaminant mažo anglies dioksido pėdsako azoto trąšas.

Komisija remia vandenilio iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio naudojimą ir susijusios infrastruktūros plėtrą. Komisija taip pat pradėjo vandenilio sistemos veiksmingumą vertinimo tyrimą, siekdama nustatyti galimas kliūtis vandenilio iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių gamybos plėtrai ir įvertinti poreikį pakoreguoti jo reglamentavimo sistemą.

Be to, siekiant remti vandenilio gamybą Europoje, netrukus bus paskelbtas trečiasis kvietimas teikti pasiūlymus pagal Europos vandenilio banko iniciatyvą. Tą pačią dieną, kurią buvo priimtas šis veiksmų planas, Komisija taip pat priėmė deleguotąjį aktą dėl mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio, kuriuo siekiama suteikti tikrumo investuotojams ir skatinti šių technologijų įdiegimą. Vandenilio gamyba ir tiekimas taip pat yra vienas iš pagrindinių būsimos Viduržemio jūros regiono šalių bendradarbiavimo energetikos ir švarių technologijų srityse iniciatyvos tikslų.

Be kitų paramos formų, buvo atnaujintos ES ATLPS nustatytos nemokamų apyvartinių taršos leidimų suteikimo taisyklės, siekiant užtikrinti apsaugos nuo anglies dioksido nutekėjimo priemonių technologinį neutralumą. Todėl vandenilio gamybai elektrolizės būdu suteikta teisė gauti nemokamus ES ATLPS apyvartinius taršos leidimus, kurių santykinis taršos rodiklis nustatytas pagal tradicines technologijas.

Komisija:

- atnaujins valstybės pagalbos gaires dėl ATLPS netiesioginių išlaidų kompensavimo, siekdama įtraukti papildomas chemines medžiagas (2025 m. IV ketv.);
- pasiūlys spręsti problemas, susijusias su aplinkosaugos leidimų išdavimu, įskaitant dekarbonizacijos projektus pagal bendrąjį aplinkos apsaugos reglamentą (2025 m. IV ketv.);
- pasiūlys paspartinti ir supaprastinti kitus leidimų išdavimo dekarbonizacijos projektams pagal spartesnio pramonės dekarbonizavimo aktą (2025 m. IV ketv.) aspektus (įskaitant skaitmenizaciją);
- pasiūlys sudaryti palankesnes sąlygas intensyviai energiją vartojančių pramonės sektorių elektrifikacijos projektams naudoti elektros tinklais (2025 m. IV ketv.).

3.2. Dekarbonizacijos ir perėjimo prie žiedinės ekonomikos rėmimas

Norint pasiekti poveikio klimatui neutralizavimo užmojus ir pereiti prie žiedinės ekonomikos modelio, reikia investicijų. Kartu perėjimas prie saugesnių ir tvaresnių cheminių medžiagų suteikia didelių galimybių ES chemijos pramonei ir tolesniems naudotojams.

Vienas iš sektorių, kuriame sunkiausia sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį, – tai chemijos pramonė – jos atveju reikia technologiškai neutralaus ir laipsniško ir pereinamojo laikotarpio požiūrio į dekarbonizaciją. Pertvarkant sektorių bus ypač svarbūs pereinamojo laikotarpio sprendimai, pavyzdžiui, etano krekingo įrenginiai.

Be to, siekiant nulinio grynojo anglies dioksido kiekio ir mažinant strateginę priklausomybę, reikės laipsniškai atsisakyti tiek iškastinių išteklių energijos, tiek grynųjų pradinių iškastinių žaliavų, kai tai techniškai ir ekonomiškai įmanoma. Šiuo tikslu labai svarbūs alternatyvūs švarios anglies šaltiniai, pvz., biomasė, perdirbtos atliekos ir anglis, gaunama taikant anglies dioksido surinkimo ir naudojimo (CCU) technologijas. Šiuo tikslu Komisija parengs paskatas, kad būtų sukurtas perspektyvus pagrindas ES chemijos pramonei pereiti prie švarios energijos.

ES finansinė parama

ES biudžeto lėšomis remiami inovacijų ir dekarbonizacijos projektai įvairiais inovacijų įdiegimo etapais.

Pagal programos „Europos horizontas“ 2026–2027 m. darbo programą bus remiamas perėjimas prie pramonės dekarbonizacijos ankstesniais inovacijų įdiegimo etapais, šiai paramai numčius skirti apytikriai 370 mln. EUR. Be to, kaip paskelbta švarios pramonės kurso dokumente, Komisija pagal 2026–2027 m. darbo programą paskelbs 600 mln. EUR vertės pavyzdinį kvietimą teikti pasiūlymus pagal programą „Europos horizontas“, kad būtų remiami įdiegimo reikalavimus atitinkantys projektai. Šis kvietimas teikti pasiūlymus papildys vykdomą mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklą, finansuojamą pagal programą „Europos horizontas“, ir juo bus siekiama skatinti bendrosios mokslinių tyrimų ir investicijų programos (MTI) ir Inovacijų fondo sinergiją, sukuriant mokslinių tyrimų ir inovacijų ir įdiegti tinkamų projektų bazę. Kvietimas bus skirtas visoms intensyviai energiją vartojančioms pramonės šakoms, įskaitant chemijos pramonę.

Isteigtas ES ATLPS inovacijų fondas teikia paskatas investuoti į pramonės dekarbonizaciją. 2026 m. atlikdama ATLPS peržiūrą, Komisija atsižvelgs į intensyviai energiją vartojančių pramonės šakų ypatumus ir pasiūlys dar labiau sustiprinti šį priemonių rinkinį įsteigiant pramonės priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo banką, kurio tikslas – skirti iki 100 mlrd. EUR finansavimą pramonės dekarbonizacijai. 2025 m. bus pradėtas naujo pramonės priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo banko bandomasis projektas, pagal kurį bus surengtas 1 mlrd. EUR vertės aukcionas dėl pagrindinių pramoninių procesų, visų pirma šiluminio proceso, kuris chemijos pramonės sektoriuje taip pat yra vienas iš didžiausių energijos poreikio ir išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio šaltinių, dekarbonizacijos²⁴.

„InvestEU“ fondas telkia viešąsias ir privačiąsias investicijas į inovacijas ir perėjimą prie švarios energijos, be kita ko, remiant švarių technologijų startuolius ir veiklą plečiančias įmones. „InvestEU“ reglamento daliniu pakeitimu, kurį šiuo metu svarsto teisėkūros institucijos, siūloma padidinti „InvestEU“ fondo ir jo rinkai skirtą pasiūlymo (visų pirma garantijų, įmonių skolos ir nuosavo kapitalo finansinių produktų) dydį, sutelkiant papildomas 50 mlrd. EUR investicijas, taip pat siekiant remti švarios pramonės kurso tikslus ir Europos investicijų banko grupės įgyvendinamas iniciatyvas, pavyzdžiui, „TechEU“. Peržiūrėtas „InvestEU“ fondas galės teikti paramą investicijoms, kurios bus naudingos intensyviai energiją vartojančioms pramonės šakoms, pavyzdžiui, remiant

(²⁴) cfde57b3-d80f-43e1-9ee4-cd96c42c6ca8_en

elektros tinklo įrangą, švarių technologijų garantijas ir įmonių atsinaujinančiųjų išteklių energijos pirkimo sutartis.

Būsimas Konkurencingumo fondas rems dekarbonizacijos pastangas. Taip pat galėtų būti sukurta speciali viešojo ir privačiojo sektorių iniciatyva, kuria būtų skatinamos investicijos į chemijos sektoriaus modernizavimą. Tai nedaro poveikio kito pasiūlymo dėl daugiamečių finansinės programos dokumentų rinkiniui.

Bioekonomika ir biomasė

Pradinės biologinės žaliavos gali būti tinkamos iškastinio kuro anglies medžiagos alternatyvos²⁵. Jei šios medžiagos parengtos tinkamai, naudojant vietoje ir tvariai gautas biožaliavines medžiagas, jos gali padėti sumažinti priklausomybę nuo pasaulinių vertės grandinių (pvz., iškastines dujas pakeičiant biodujomis ir biomase) ir išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį.

Naudojant biožaliavines alternatyvas galima gaminti saugesnes ir tvaresnes chemines medžiagas. Pavyzdžiui, mikrobiologinės fermentacijos procese naudojami mikroorganizmai cukrui ir augalinėms medžiagoms paversti vertingomis cheminėmis medžiagomis, taip sumažinant naftos gamybos procesų poreikį. Fermentiniuose procesuose dalyvaujantys fermentai biožaliavinių cheminių produktų gamyboje vis dažniau naudojami kaip katalizatoriai, skatinantys tvaresnes reakcijas. Taikant šiuos procesus dažnai reikia mažiau energijos ir susidaro mažiau kenksmingų šalutinių produktų nei taikant tradicinius metodus.

Technologinė pažanga suteikia įmonėms galimybę atliekas, pvz., žemės ūkio liekanas ir maisto atliekas, paversti vertingomis biocheminėmis medžiagomis ir biologinėmis trąšomis ir atliekas valorizuoti. Taip sumažinamas pirminių žaliavų poreikis ir valorizuojamos atliekos. Be to, esama galimybių išnaudoti dabartinius gamybos pajėgumus, kad būtų galima naudoti alternatyvias pradines žaliavas ir biožaliavines medžiagas. Kartu turi būti užtikrinta biologinės įvairovės apsauga ir apsirūpinimo maistu saugumas.

Būsima **bioekonomikos strategija** (2025 m. IV ketv.) bus siekiama skatinti efektyviau naudoti išteklius ir išnaudoti didelį biožaliavinių medžiagų, pakeičiančių iškastines medžiagas, ir susijusių pramonės šakų augimo potencialą. Tai taip pat gali padėti dar labiau sumažinti ES chemijos pramonės priklausomybę nuo importuojamų žaliavų. Strategijoje bus apibrėžta tvarių biožaliavinių medžiagų gamybos plėtros, biotechnologijų plėtojimo, inovacijų ir investicijų į jas naudojant gaminamus didelės vertės produktus, įskaitant chemines medžiagas, skatinimo vizija ir kryptys. Be to, joje bus išnagrinėta, kaip užtikrinti chemijos pramonės prieigą prie biologinių medžiagų pridėtinės vertės reikmėms, pavyzdžiui, biocheminių medžiagų.

(²⁵) Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Ateitį kuriame su gamta. Biotechnologijų ir biogamybos skatinimas Europos Sąjungoje“, COM(2024) 137 *final*.

Komisija jau pabrėžė²⁶ tvarios biomasės, kaip alternatyvios pradinės žaliavos²⁷, potencialą ir galimybę savanoriškai ženklinti biožaliavinius produktus, kad būtų sukurtos pirmaujančios rinkos. Joje bus nagrinėjamos tolesnės galimybės skatinti naudoti tvarią biomasę kaip pradinę žaliavą.

Parama žiediškumui

Cheminis perdirbimas gali atlikti svarbų vaidmenį mažinant ES priklausomybę nuo pirminių, iškastinių plastiko gamybos išteklių ir valorizuoiant naudoti nebetinkamus produktus. Pavyzdžiui, jei plastiko atliekos, kurias sunku perdirbti, nėra tinkamos mechaniniam perdirbimui arba kai reikia laikytis konkrečių kokybės reikalavimų, cheminis perdirbimas gali būti ypač naudingas. Jis padėtų siekti ES plastiko atliekų perdirbimo tikslų ir padidinti perdirbtųjų medžiagų dalį plastikuose.

Siekdama skatinti veiksmingą cheminio perdirbimo įdiegimą, Komisija pradeda viešas konsultacijas dėl įgyvendinimo akto pagal Vienkartinių plastikinių gaminių direktyvą²⁸, kad būtų sukurta aiški, moksliskai pagrįsta ir technologiškai neutrali masės balanso paskirstymo sistema, pagal kurią būtų atsižvelgiama į perdirbimo dalį po cheminio perdirbimo, sudarant sąlygas sukurti pirmaujančią rinką, kad chemijos sektorius taptų žiediškesnis. Įgyvendinimo aktą numatyta priimti 2025 m. IV ketvirtį.

Pasiūlymu dėl žiedinės ekonomikos akto bus sprendžiami tiek pasiūlos, tiek paklausos klausimai, sukuriant bendrąją atliekų rinką ir skatinant naudoti perdirbtas ir antrines medžiagas. Tai suteikia didelę galimybę chemijos pramonei, kuri atlieka labai svarbų vaidmenį sudarant sąlygas įdiegti žiedinius sprendimus visose vertės grandinėse.

Anglies dioksido surinkimas, naudojimas ir saugojimas (CCUS)

CCUS yra labai svarbi poveikio klimatui neutralizavimo technologija, kuria siekiama sumažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir prisidėti prie Europos pramonės sektorių, visų pirma tų, kuriuose sunkiau vykdyti elektrifikaciją ir sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį, pavyzdžiui, cheminių medžiagų sektoriaus, atsparumo, kaip nurodyta 2024 m. Pramoninio anglies dioksido valdymo komunikate²⁹. CCU taip pat gali padėti pagerinti pramonės simbiozę, nes pramoninių išmetamųjų teršalų šaltiniai susiejami su išsipareigojančiais pirkti subjektais visose vietos vertės grandinėse.

Tam reikia struktūrinio požiūrio į infrastruktūros planavimą, apimančią surinkto CO₂ ir vandenilio tinklų paklausos ir pasiūlos aspektus. Pirmiausia pagal Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktą priimtame deleguotajame akte, kuris netrukus įsigalios, išdėstomos ES dujų ir naftos gamintojų pareigos siekiant ES 2030 m. CO₂ saugojimo tikslo. Be to, Komisija ketina parengti specialią teisės aktų sistemą, kad būtų užtikrinta

(²⁶) Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Ateitį kuriame su gamta. Biotechnologijų ir biogamybos skatinimas Europos Sąjungoje“, COM(2024) 137 *final*.

(²⁷) Taip pat žr. 2025 m. vasario mėn. priimtą žemės ūkio ir maisto sektoriaus viziją, kurioje išdėstytos perspektyvos plėsti bioekonomiką, valorizuoti šalutinius produktus ir atliekas, paspartinti biologinės apsaugos priemonių patekimą į rinką ir remti mažo anglies dioksido pėdsako trąšų iš perdirbtų maisto medžiagų ir degazuotojo substrato iš biodujų naudojimą.

(²⁸) 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/904 dėl tam tikrų plastikinių gaminių poveikio aplinkai mažinimo, OL L 155, 2019 6 12, p. 1.

(²⁹) Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Siekis – plataus užmojo pramoninis anglies dioksido tvarkymas ES“, COM(2024) 62 *final*.

laipsniška ES CO₂ ir CO₂ infrastruktūros rinkos plėtra, užtikrinant pasitikėjimą ir ilgalaikį nuspėjamumą, kurių reikia, kad vertės grandinė pradėtų plėtotis.

Tam, kad CCU technologija galėtų būti sėkmingai naudojama, taip pat reikia palankios reglamentavimo sistemos. Pagal dabartines ATLPS taisykles surinkto CO₂ kiekis neilgalaikiuose produktuose, pvz., chemijos pramonės gaminamuose produktuose, nėra pripažįstamas.

2026 m. atlikdama ATLPS peržiūrą, Komisija įvertins tiek galimybes įtraukti atliekų tvarkymą³⁰ į ES ATLPS, tiek šiuo atžvilgiu į tai, kaip geriausiai atlyginti už surinktą CO₂ neilgalaikiuose produktuose. Be to, Komisija įvertins ilgalaikio anglies dioksido absorbavimo atvejį, kad būtų kompensuotas likutinis išmetamųjų teršalų kiekis sektoriuose, kuriuose sunku sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį.

Komisija:

- priims naują ES bioekonomikos strategiją, kurioje bus apibrėžta tvarių biožaliavinių medžiagų gamybos plėtros, biotechnologijų plėtojimo, inovacijų ir investicijų į jas naudojant gaminamus didelės vertės produktus, įskaitant chemines medžiagas, skatinimo vizija ir kryptys (2025 m. IV ketv.);
- pasiūlys žiedinės ekonomikos aktą, kad būtų atvertos antrinių medžiagų rinkos ir skatinamas cheminių medžiagų žiediškumas (2026 m.);
- rems saugų ir veiksmingą cheminio perdirbimo įdiegimą pagal Vienkartinių plastikinių gaminių direktyvą: viešos konsultacijos pradėtos 2025 m. III ketv. ir pagal Vienkartinių plastikinių gaminių direktyvą bus priimtas įgyvendinimo aktas dėl cheminio perdirbimo (2025 m. IV ketv.);
- atlikdama ATLPS peržiūrą įvertins galimybę į apskaitą įtraukti neilgalaikių CCU produktų galutinėje grandyje išmetamą teršalų kiekį (2026 m. II ir III ketv.);
- sukurs finansines paskatas, kuriomis būtų skatinama naudoti neiškastinę anglį ir vandenilį iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių bei mažo anglies dioksido pėdsako vandenilį;
- patobulins anglies dioksido surinkimo, transportavimo, naudojimo ir saugojimo (CCUS) reglamentavimo sistemą, be kita ko, pasiūlydama ES CO₂ rinkų ir infrastruktūros plėtojimo reglamentavimo sistemą.

4. PIRMAUJANČIOS RINKOS IR INOVACIJOS

4.1. Pirmaujančios rinkos ir ekologiniai mokesčiai

Investicijas į neiškastines pradines žaliavas ir mažo anglies dioksido kiekio technologijas dažnai riboja tai, kad trūksta įsipareigojančių pirkti subjektų, o dėl to pirmaujančioms įmonėms sunku gauti „žaliąją priemoną“ bei gauti naudos iš investicijų. Todėl, atsižvelgiant į būsimos viešųjų pirkimų reformos logiką, spartesnio pramonės dekarbonizavimo aktu bus nustatyti ES medžiagų kiekio reikalavimai, atitinkantys Sąjungos tarptautinius teisinius įsipareigojimus, taip pat atsparumo ir tvarumo kriterijai, siekiant skatinti ir užtikrinti švarų energijai imlių produktų tiekimą Europoje ir Europos paklausą galutinės grandies pramonės sektoriuose.

⁽³⁰⁾ Atliekų deginimas ir kiti atliekų tvarkymo procesai, pavyzdžiui, šalinimas sąvartynuose, kuriems vykstant išmetamas metanas ir azoto suboksidas.

Apmokestinimas gali padėti sukurti **ES chemijos pramonei** skirtus naujoviškus mažo anglies dioksido kiekio sprendimus. Siekdama paremti šį tikslą, Komisija pateikė Komisijos rekomendaciją dėl mokesčių paskatų švrios pramonės kursui paremti. Šia iniciatyva įmonėms siunčiamas politinis signalas, skatinant jas sparčiau pereiti prie švarių technologijų, pramonės dekarbonizacijos ir tvaraus augimo. Pagal ją rekomenduojama teikti mokesčių kreditus švarių technologijų gamintojams ir taikyti pagreitintą nusidėvėjimą sunkiosios pramonės sektoriams, pvz., chemijos sektoriui, kai jie investuoja į švarių technologijų įrangą.

Komisija:

- nustatys ES medžiagų kiekio reikalavimus ir atsparumo bei tvarumo kriterijus, kad būtų skatinamos pirmaujančios rinkos konkretiems sektoriams pagal spartesnio pramonės dekarbonizavimo aktą (2025 m. IV ketv.).

4.2. Inovacijos

Inovacijos yra labai svarbios, kad chemijos pramonė išliktų konkurencinga. Tai labai svarbu kuriant proveržio gamybos technologijas, pavyzdžiui, tokias žaliąją chemiją grindžiamas technologijas kaip fotochemija ar elektrochemija, ir kuriant naujus produktus, įskaitant pažangiąsias medžiagas. Inovacijos taip pat naudingos tolesniems naudotojams ir vartotojams, nes diegiant inovacijas jiems pateikiamos saugesnės ir tvaresnės alternatyvos.

ES teikia didelę paramą ankstyvojo etapo inovacijoms chemijos pramonėje, pradedant naujų koncepcijų kūrimu ir baigiant bandomaisiais projektais pagal programą „Europos horizontas“, visų pirma Europos partnerystės, pavyzdžiui, Europos žiedinės biožaliavinės ekonomikos bendrosios įmonės³¹ (EŽBE BĮ), „Proces4Planet“³² ir „Inovatyviosios medžiagos ES“³³ organizacijose.

Vis dėlto tebėra labai sunku pasiekti, kad novatoriški jų taikymo būdai būtų didesniu mastu diegiami pramonėje. Tai jautrus inovacijų proceso etapas, nes jis susijęs su didelėmis investicijomis ir dideliu netikrumu tiek dėl technologinio veiksmingumo, tiek dėl būsimo naudojimo rinkoje.

Komisija sukurs ES inovacijų ir pakaitalų naudojimo centrą (-us), kad būtų pašalintos kliūtys diegti inovacijas ir būtų sparčiau kuriami saugesni ir tvaresni sprendimai, ir išnagrinės bendradarbiavimu grindžiamus tikslinių cheminių medžiagų pakaitalų naudojimo metodus. Šie centrai, sukurti pagal INCITE pavyzdį, padės įmonėms, ypač MVĮ, atlikti perspektyvų vertinimą, nustatyti ir įvertinti alternatyvas, skatinti partnerystę ir dalytis žiniomis. Cheminės medžiagos, ***kurias kuriant atsizvelgiama į saugą ir tvarumą,***

⁽³¹⁾ Europos žiedinės biožaliavinės ekonomikos bendroji įmonė (EŽBE BĮ) yra 2 mlrd. EUR vertės ES ir Biožaliavinės pramonės sektorių konsorciumo viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė organizacija. Ji finansuoja projektus, kuriais siekiama skatinti konkurencingą žiedinę biožaliavinės ekonomikos pramonę 27 šalių Europos Sąjungoje. EŽBE BĮ finansuojama pagal 2021–2027 m. daugiametę finansinę programą ir veikia pagal programos „Europos horizontas“ 2021–2031 m. taisykles.

⁽³²⁾ Partnerystės „Processes4Planet“ tikslas – pertvarkyti ES perdirbimo pramonės šakas, kad iki 2050 m. ES lygmeniu būtų užtikrintas žiediškas ir bendras poveikio klimatui neutralumas, kartu didinant jų konkurencingumą pasaulyje. „P4Planet“ yra pagal programos „Europos horizontas“ 4-ą veiksmų grupę (Skaitmeninė ekonomika, pramonė ir kosmosas) tarp A. SPIRE (kaip privačiojo sektoriaus subjekto) ir Komisijos sukurta viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė. <https://www.aspire2050.eu/p4planet/about-p4planet>.

⁽³³⁾ „Inovatyviosios medžiagos ES“ – viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė pagal programą „Europos horizontas“ 2025–2027 m., kuria siekiama skatinti pažangiųjų medžiagų inovacijas, apimančias gamybą, procesus ir tvarumą.

bus integruotos į inovacijų centrus, kurie teiks technines gaires nuo ankstyvojo inovacijų kūrimo etapo. Kūrimo atsižvelgiant į saugą ir tvarumą sistema bus skatinamas produktų kūrėjų, chemijos pramonės įmonių, mokslininkų ir mokslinių tyrimų organizacijų bendradarbiavimas. Komisija sudarys palankesnes sąlygas naudotis skaitmenine ir fizine infrastruktūra, kurios reikia inovacijoms sukurti atsižvelgiant į saugą ir tvarumą, joms išbandyti ir plėsti jų įdiegimo mastą.

Šie centrai taip pat išnagrinės bendradarbiavimu grindžiamus tikslinių cheminių medžiagų pakaitalų naudojimo metodus ir galėtų įsteigti ES pakaitalų naudojimo centrų tinklą, kuris teiktų specialią techninę, mokslinę ir finansinę paramą įmonėms, ypač MVĮ, siekiančioms pakeisti pavojingas medžiagas saugesnėmis alternatyvomis.

Peržiūrėta Komisijos rekomendacija dėl cheminės medžiagos, kurias kuriant atsižvelgiama į saugą ir tvarumą, skirtos sistemos (2025 m.) padės sustiprinti ES chemijos pramonės konkurencingumą, nes inovacijų procesas kuriant saugesnes ir tvaresnes alternatyvas bus veiksmingesnis. Pagal 2025–2027 m. programas „Europos horizontas“ bus skirta apie 120 mln. EUR, siekiant padėti kurti ir sparčiau ieškoti alternatyvų susirūpinimą keliančioms medžiagoms, taip pat pasitelkiant dirbtinį intelektą ir skaitmenizaciją.

Komisija, įgyvendindama iniciatyvą „viena medžiaga – vienas vertinimas“, sukurs ***bendrą cheminių medžiagų duomenų platformą***, kad būtų užtikrinta lengvesnė ir skaidresnė prieiga prie cheminių medžiagų duomenų.

Būsimas pažangiųjų medžiagų aktas, kuris turi būti priimtas 2026 m., taip pat padės skatinti inovacijas chemijos pramonėje, už kurias bus atlyginama. Naudojant pažangiąsias medžiagas kuriami novatoriški sprendimai, kurių reikia, kad pramonė taptų veiksmingesnė, tvaresnė ir konkurencingesnė. Pažangiųjų medžiagų aktu, kurį Komisija pateiks, bus nustatyta išsami sistema, kuria bus remiama visa vertės grandinė nuo mokslinių tyrimų ir plėtros bei startuolių iki gamybos ir įdiegimo ir skatinamos inovacijos chemijos pramonėje, už kurias bus atlyginama.

Naujausi cheminės saugos vertinimai

Inovacijos taip pat atlieka labai svarbų vaidmenį didinant cheminę saugą, nes jomis gerinamas cheminės rizikos valdymas ir remiamas saugesnių cheminių medžiagų kūrimas. Siekiant skatinti inovacijas cheminės rizikos vertinimo srityje, taip pat labai svarbu sustiprinti bendradarbiavimą visoje cheminių medžiagų vertės grandinėje. Cheminių medžiagų keliamos rizikos vertinimo partnerystė (PARC) yra pavyzdinė ES iniciatyva šioje srityje. Joje dalyvauja ministerijos, nacionalinės visuomenės sveikatos ir rizikos vertinimo agentūros, mokslinių tyrimų organizacijos ir akademinė bendruomenė.

Naujojo požiūrio metodikos arba bandymų nenaudojant gyvūnų metodai suteikia šiuolaikinių mokslškai pagrįstų priemonių teikti informacijai, reikalingai cheminės rizikos vertinimui atlikti. Jos yra labai svarbios siekiant paspartinti rizikos vertinimus ir užpildyti informacijos spragas ir yra ekonomiškai efektyvios priemonės. Komisija toliau sieks modernizuoti cheminius bandymus ir paspartinti perėjimą prie bandymų nenaudojant gyvūnų metodų. Įgyvendindama iniciatyvą „viena medžiaga – vienas vertinimas“, Komisija sukurs bendrą cheminių medžiagų duomenų platformą, kad pagerintų prieigą prie cheminių duomenų. Be to, Komisija pateiks veiksmų gaires, kaip iki 2026 m. laipsniškai nutraukti bandymus su gyvūnais cheminės saugos vertinimų tikslais. Ji glaudžiai bendradarbiaus su suinteresuotaisiais subjektais, kad būtų skatinami alternatyvūs metodai, išvengta nereikalingų bandymų ir sumažintos bandymų išlaidos. Atsižvelgiant į Tarybos

prašymą, veiksmų gairėse bus išdėstyti bandymų nenaudojant gyvūnų metodų kūrimo ir patvirtinimo poreikiai.

Komisija:

- paspartins ir išplės cheminių medžiagų inovacijas, pasitelkdama savanoriškai įsteigiamus ES cheminių medžiagų inovacijų centrus (2026 m. I ketv.);
- pasiūlys pažangiųjų medžiagų aktą, kuriuo būtų skatinamos inovacijos chemijos sektoriuje ir pagal kurį už jas būtų atlyginama (2026 m. IV ketv.);
- sukurs bendrą cheminių medžiagų duomenų platformą, kaip nustatyta dokumentų rinkinyje „Viena medžiaga – vienas vertinimas“;
- pateiks laipsniško bandymų naudojant gyvūnus atsisakymo veiksmų gaires (2026 m. I ketv.).

5. REGLAMENTAVIMO SISTEMOS SUPAPRASTINIMAS IR MODERNIZAVIMAS

Supaprastinimas yra pagrindinis Komisijos darbotvarkės reglamentavimo srityje darbotvarkės klausimas – užsibrėžtas aiškus tikslas iki šios Komisijos kadencijos pabaigos įmonėms tenkančią administracinę naštą sumažinti 25 proc., o MVI – 35 proc.

5.1. Bendrieji supaprastinimo dokumentų rinkiniai

2025 m. Komisija priėmė penkis bendruosius supaprastinimo dokumentų rinkinius, kuriais siekiama supaprastinti taisykles ir sumažinti administracinę naštą ES pramonei. Kai kurie iš šių pasiūlymų, visų pirma pateiktieji 2025 m. vasario 26 d. pirmajame bendrajame supaprastinimo dokumentų rinkinyje, yra tiesiogiai susiję su ES chemijos pramone³⁴. 2025 m. birželio 17 d. penktajame bendrajame supaprastinimo dokumentų rinkinyje nagrinėjami gynybos aspektai ir sustiprinama valstybių narių galimybė pačioms taikyti išimtį atskiroms, mišinyje ar gaminio sudėtyje esančioms cheminėms medžiagoms, kai tai būtina gynybos sumetimais.

Šio veiksmų plano pateikimo dieną Komisija pirmiausia siūlo šeštąjį bendrąjį supaprastinimo dokumentų rinkinį, kuriame ypatingas dėmesys skiriamas ES cheminėms medžiagoms ir susijusiems teisės aktams – Reglamentui dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo³⁵ (CLP), Trešiamųjų produktų reglamentui³⁶ ir Kosmetikos gaminių reglamentui³⁷. Pasiūlymu supaprastinamos skirtingos chemijos srities *acquis* taisyklės, kartu užtikrinant aukšto lygio žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugą. Pavyzdžiui, pasiūlymu peržiūrimos nuostatos dėl privalomų šriftų dydžių ir tarpų tarp eilučių, taikomų ženklinant pavojingas chemines medžiagas pagal CLP, siekiant užtikrinti, kad chemijos pramonės įmonės galėtų veiksmingai teikti informaciją apie chemines

⁽³⁴⁾ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria dėl tam tikrų įmonių informacijos apie tvarumą teikimo ir įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo reikalavimų iš dalies keičiamos direktyvos 2006/43/EB, 2013/34/ES, (ES) 2022/2464 ir (ES) 2024/1760, COM(2025) 81 *final*.

⁽³⁵⁾ 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, OL L 353, 2008 12 31, p. 1.

⁽³⁶⁾ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1009, kuriuo nustatomos ES trešiamųjų produktų tiekimo rinkai taisyklės, OL L 170, 2019 6 25, p. 1.

⁽³⁷⁾ 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1223/2009 dėl kosmetikos gaminių (nauja redakcija), OL L 342, 2009 12 22, p. 59.

medžiagas ir mišinius. Apskaičiuota, kad įgyvendinus šį pasiūlymą chemijos pramonė per metus sutaupys ne mažiau kaip 363 mln. EUR.

Greta šiandieninio bendrojo supaprastinimo dokumentų rinkinio, Komisija toliau supaprastins ES teisės aktus, susijusius su ES chemijos pramone. 2025 m. IV ketv. Komisija priims dar vieną bendrojo rinkinio pasiūlymą, kuriuo siekiama sumažinti aplinkos teisės aktais sukuriama administracinę naštą, kuris taip pat bus aktualus ES cheminių medžiagų pramonei.

Be to, iki metų pabaigos Komisija pasiūlys bendrąjį supaprastinimo dokumentų rinkinį, kuriuo siekiama palengvinti biologinę kontrolę žemės ūkyje. Kai kurie aspektai, pavyzdžiui, biologinių apsaugos priemonių patekimo į rinką palengvinimas, taip pat bus svarbūs chemijos pramonei.

Taksonomija

Įgyvendindama pirmąjį bendrąjį supaprastinimo dokumentų rinkinį, Komisija netrukus priims peržiūrėtus reikšmingos žalos nedarymo kriterijus, taikomus taršos prevencijai ir kontrolei pagal tvarių investicijų taksonomiją. Konkrečiai, juo bus paaiškinta ir apribota taksonomijos deleguotųjų aktų dėl klimato ir aplinkos^{38 39} C priedėlio taikymo sritis, kiek tai susiję su medžiagomis, kurioms jis taikomas. Taip bus gerokai sumažinta atitikties taksonomijai įrodymo našta ir sudarytos palankesnės sąlygos gauti tvarų finansavimą.

5.2. Tikslinė REACH reglamento peržiūra

Cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH) reglamentas⁴⁰ yra pagrindinis ES teisės aktas, reglamentuojantis chemines medžiagas. Pagal REACH reglamentą taikomas registravimas ir vertinimas prisidėjo prie žinių apie chemines medžiagas gausinimo, o autorizavimas ir apribojimai – prie tam tikrų cheminių medžiagų keliamos rizikos sumažinimo. Vis dėlto paaiškėjo, kad tam tikri REACH reglamente nustatyti procesai apsunkina įmones, visų pirma MVĮ.

Iki 2025 m. pabaigos Komisija priims pasiūlymą dėl tikslinės REACH reglamento peržiūros siekiant supaprastinti taisykles ir paspartinti procedūras pramonei, taikomas pramonei, atsižvelgiant į konkurencingumo, saugos, saugumo ir tvarumo aspektus, ir kartu užtikrinti aukšto lygio žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugą⁴¹.

⁽³⁸⁾ 2023 m. birželio 27 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2023/2486, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/852 papildomas nustatant techninės analizės kriterijus, pagal kuriuos nustatoma, kokiomis sąlygomis ekonominė veikla laikoma svariai prisidedančia prie tausaus vandens ir jūrų išteklių naudojimo ir apsaugos, perėjimo prie žiedinės ekonomikos, taršos prevencijos ir kontrolės arba biologinės įvairovės ir ekosistemų apsaugos ir atkūrimo ir ar ta ekonominė veikla nedaro reikšmingos žalos kitiems aplinkos tikslams, ir kuriuo dėl tam tikros informacijos apie tą ekonominę veiklą viešo atskleidimo iš dalies keičiamas Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2021/2178.

⁽³⁹⁾ 2021 m. birželio 4 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2021/2139, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/852 papildomas nustatant techninės analizės kriterijus, pagal kuriuos nustatoma, kokiomis sąlygomis ekonominė veikla laikoma svariai prisidedančia prie klimato kaitos švelninimo arba prisitaikymo prie jos ir ar ta ekonominė veikla nedaro reikšmingos žalos kitiems aplinkos tikslams (OL L 442, 2021 12 9, p. 1).

⁽⁴⁰⁾ 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų, OL L 396, 2006 12 30, p. 1.

⁽⁴¹⁾ Taip pat žr. komunikatą „Gynybos parengties bendrasis rinkinys“, COM(2025) 820 *final*.

5.3. ECHA reglamentas

Be to, Komisija siūlo atskirą reglamentą dėl Europos cheminių medžiagų agentūros (ECHA), kad būtų pagerintas jos valdymas ir padidintas jos finansavimo modelio tvarumas. Juo siekiama įgalinti ECHA veiksmingai vykdyti savo pareigas, kurių daugėja, sustiprinti ECHA gebėjimą laiku pateikti suderintas mokslines nuomones, padedant įmonėms planuoti, esant didesniai tikrumui dėl investicijų. Supaprastinus finansavimo modelį padidės ECHA veiklos lankstumas ir sumažės administracinė našta. Didesnis veiksmingumas taip pat suteiks ECHA galimybę teikti geresnes paslaugas įmonėms, visų pirma MVĮ, ir taip sumažinti jų reikalavimų laikymosi išlaidas.

5.4. Aiškumo dėl PFAS užtikrinimas

ECHA komitetai šiuo metu atlieka visuotinio PFAS⁴² apribojimo mokslinį vertinimą, kurį planuojama užbaigti 2026 m. Gavusi ECHA nuomonę, Komisija yra įsipareigojusi kuo greičiau pateikti pasiūlymą, kurio bendras tikslas – kuo labiau sumažinti išmetamų PFAS kieki.

Komisija apsvarstys galimybę uždrausti naudoti PFAS plataus vartojimo prekėse, pvz., kosmetikos gaminiuose, su maistu besiliečiančiuose medžiagose ir lauko drabužiuose. Jei nėra veiksmingumo ir saugos požiūriu tinkamų alternatyvų, gali būti leidžiama toliau naudoti PFAS pramonės reikmėms ypatingos svarbos tikslais, pavyzdžiui, sveikatos, gynybos, puslaidininkių ir kituose strateginiuose sektoriuose⁴³, laikantis griežtų sąlygų, kol bus rasti priimtini pakaitalai. Nukrypti leidžiančios nuostatos dėl naudojimo turės būti papildytos reikalavimais mažinti išmetamųjų teršalų kiekį visais gyvavimo ciklo etapais, kad būtų apribotas teršalų išmetimas į aplinką, ir aiškiomis paskatomis diegti inovacijas.

Komisija remis pramonės pastangas imtis švelninimo priemonių ir ištaisyti žalą, užtikrinti didesnę hidrologinį atsparumą, pagerinti vandenynų būklę⁴⁴ ir spręsti vandens, dirvožemio ir oro taršos problemą.

Siekdama paremti PFAS atsisakymą, Komisija įgyvendina išsamią strategiją, pagal kurią reglamentavimas derinamas su kitomis priemonėmis. Tai, be kita ko, yra tikslinės investicijos į mokslinius tyrimus, inovacijos siekiant sukurti saugias ir tvarias alternatyvas, geresnis ES institucijų ir valstybių narių veiklos koordinavimas ir ekspertų tinklai, kad būtų dalijamasi žiniomis ir sprendimais. ES inovacijų centrai teiks prioritetą veiksmams, kuriais siekiama rasti saugių ir tvarių PFAS alternatyvų.

Komisija skatins pereiti nuo PFAS prie saugesnių alternatyvų⁴⁵. ES turi imtis ryžtingų pastangų išvalyti vietas, kurios jau yra labai užterštos tokiomis medžiagomis. Valymas turėtų būti grindžiamas principu „teršėjas moka“, o viešosios lėšos turėtų būti skiriamos vietovių, kuriose nebūtų galima rasti atsakingo subjekto, valymui. Nors ištaisymo pastangos yra labai brangios, moksliniai tyrimai ir inovacijos gali padėti gerokai sumažinti

(⁴²) Penkios nacionalinės institucijos (Danijos, Vokietijos, Nyderlandų, Švedijos ir Norvegijos) 2023 m. sausio mėn. ECHA pateikė visų PFAS apribojimo dokumentaciją.

(⁴³) Komisijos komunikatas „Būtinojo naudojimo koncepcijos taikymo ES teisės aktuose, kuriais reglamentuojamos cheminės medžiagos, rekomendaciniai kriterijai ir principai“, C(2024) 2894.

(⁴⁴) Žr. Europos vandenynų paktą, COM(2025) 281 *final*, p. 8.

(⁴⁵) Taip pat žr. Europos hidrologinio atsparumo strategiją, COM(2025) 280 *final*, p. 5–6.

šias išlaidas, pasitelkiant naujas, įskaitant biožaliavines, technologijas, kurios bus skatinamos bioekonomikos strategijoje.

Bus sukurta nauja ES masto PFAS stebėsenos sistema, siekiant centralizuoti informaciją, nustatyti taršos židinius, atkreipti dėmesį į sėkmingą valymo praktiką ir rinkti duomenis iš atitinkamų teisės aktų. Komisija išnagrinės, kaip geriausiai pagerinti dalijimąsi informacija ir komunikaciją apie taršą PFAS ir jų pakaitalus, ir pradės dialogą, kuriame dalyvaus suinteresuotieji subjektai, kad paremtų holistinį požiūrį į su PFAS susijusias taršos problemas. Be to, siekdama kovoti su ankstesne tarša, Komisija sieks parengti viešojo ir privačiojo sektorių iniciatyvą, kad būtų pasiektas technologinis proveržis taikant įgyvendinamus ir prieinamus PFAS aptikimo ir valymo metodus.

5.5. Profesinė sauga ir sveikata

Profesinė sauga ir sveikata yra labai svarbios siekiant ne tik apsaugoti darbuotojų sveikatą ir saugą, bet ir padidinti našumą, konkurencingumą ir užtikrinti vienodas sąlygas visose pramonės šakose. Tai pasiekama, be kita ko, nustatant profesinio poveikio ribines vertes ES lygmeniu pagal Kancerogenų, mutagenų ir reprotoksinių medžiagų direktyvą⁴⁶ ir Cheminių veiksmų direktyvą⁴⁷.

Komisija:

- priims bendrąjį pasiūlymą, skirtą chemijos pramonei (2025 m. III ketv.);
- iš dalies pakeis pagal Taksonomijos reglamentą taršos prevencijai ir kontrolei taikomus reikšmingos žalos nedarymo kriterijus (2025 m. III ketv.);
- priims pasiūlymą dėl tikslinės REACH reglamento peržiūros (2025 m. IV ketv.);
- priims pasiūlymą dėl ECHA pagrindinio reglamento (2025 m. III ketv.);
- priims bendrąjį supaprastinimo dokumentų rinkinį dėl augalų apsaugos produktų ir paspartins biologinės apsaugos priemonių patekimą į rinką (2025 m. IV ketv.);
- priims pasiūlymą mažinti aplinkos teisės aktais sukuriamą administracinę naštą (bendrasis aplinkos apsaugos reglamentas) (2025 m. IV ketv.);
- pasiūlys PFAS apribojimą pagal REACH reglamentą, remdamasi ECHA nuomone dėl visuotinio PFAS apribojimo dokumentacijos;
- sukurs ES masto PFAS stebėsenos sistemą, kad būtų centralizuojami duomenys ir skatinami praktiniai, moksliskai pagrįsti ES pramonės perėjimo prie tvarios ateities sprendimai (2026 m. 4 ketv.);
- pradės dialogą, kuriame dalyvautų suinteresuotieji subjektai, siekdama paremti holistinį požiūrį į iššūkius, susijusius su tarša PFAS (2026 m. II ketv.).

6. IŠVADA

Norint sėkmingai įgyvendinti šį veiksmų planą, reikės bendrų visų suinteresuotųjų subjektų, įskaitant Europos institucijas, valstybes nares, pramonę ir pilietinę visuomenę,

(⁴⁶) 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/37/EB dėl darbuotojų apsaugos nuo rizikos, susijusios su kancerogenų arba mutagenų poveikiu darbe, (šeštoji atskira Direktyva, kaip numatyta Tarybos direktyvos 89/391/EEB 16 straipsnio 1 dalyje), (OL L 158, 2004 4 30).

(⁴⁷) 1998 m. balandžio 7 d. Tarybos direktyva 98/24/EB dėl darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos nuo rizikos, susijusios su cheminiais veiksniais darbe, (keturioliktoji atskira Direktyva, kaip numatyta Direktyvos 89/391/EEB 16 straipsnio 1 dalyje), (OL L 131, 1998 5 5, p. 11).

pastangų. Bus labai svarbu bendradarbiauti siekiant sukurti palankią verslo aplinką, skatinti investicijas į dekarbonizaciją ir inovacijas, mažinti sektoriaus priklausomybę ir suteikti prieigą prie išteklių, būtinų siekiant pereiti prie konkurencingesnės ir tvaresnės ateities.

Komisija yra įsipareigojusi glaudžiai bendradarbiauti su visais suinteresuotaisiais subjektais, siekdama užtikrinti, kad šis veiksmų planas būtų veiksmingai įgyvendinamas ir kad būtų pasiekti jo tikslai. Šiuo tikslu Komisija palaikys glaudų dialogą su suinteresuotaisiais subjektais, stebės šio veiksmų plano rezultatus ir užtikrins spartų jo įgyvendinimą.

Taip galime užtikrinti, kad ES chemijos pramonė ir toliau atliktų gyvybiškai svarbų vaidmenį ES ekonomikoje ir visuomenėje, kartu prisidėdama prie ES klimato srities ir aplinkos apsaugos tikslų įgyvendinimo.
